

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Національна академія правових наук України

**ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО В СИСТЕМІ
МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ:
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ**

Матеріали «круглого столу»

(Харків, 4 грудня 2015 року)

За загальною редакцією *А. П. Гетьмана*

Харків
«Право»
2015

УДК 349.6
ББК 67.307
Е45

*За зміст та якість матеріалів
відповідальність несуть автори публікацій*

Екологічне право в системі міждисциплінарних зв'язків: методологічні засади : матеріали «круглого столу» (Харків, 4 груд. 2015 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Х. : Право, 2015. – 344 с.

ISBN 978-966-458-918-2

Збірник містить тези наукових доповідей учасників «круглого столу», що відбувся у м. Харкові 4 грудня 2015 р.

Розраховане на науковців, фахівців у галузі права, студентів юридичних вищих навчальних закладів та всіх, хто цікавиться питаннями екологічного, земельного та аграрного права України.

УДК 349.6
ББК 67.307

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2015
ISBN 978-966-458-918-2 © Оформлення. Видавництво «Право», 2015

водних об'єктів та прибережних земель, а людина не розглядала воду та прилеглу до нього землю, як взаємопов'язані природні елементи.

В підведення підсумків можна виділити литовсько-польську добу як окремий період, що вплинув на формування правового регулювання земель водного фонду (в сучасному їх розумінні) на території України.

Список використаної літератури:

1. Земельне право України [Текст] : Підручник / За ред. О. О. Погрібно-го та І. І. Каракаша. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. : Істина, 2009. – С. 25.
2. Донець О. В. Історико-правові засади розвитку законодавства у сфері охорони земель [Текст] / О. В. Донець / Правова охорона довкілля: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / А. П. Гетьман, А. К. Соколова, А. В. Анісімова та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана. – Х. : Право, 2014. – С. 113
3. Земельне право України: Навчальний посібник / За ред. А. М. Мірош-ниченко. – К. 2007. – С. 40, 42
4. Статут Великого княжества Литовского с подведением в надлежащих местах ссылки на конституции, приличные содержанию оного. Перевод с польского. Часть вторая от седьмого раздела до конца. – Вид. Санктпетер-бург, 1811. – С. 96, 97, 120, 125, 127.
5. Л. И. Дембо. Основные проблемы Советского водного законодатель-ства. – Вид. Ленинградского государственного ордена Ленина Университета им. А. А. Жданова.,1948. – С. 9

Кім Ганна Аркадіївна
здобувач кафедри екологічного права
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ РОСЛИННОГО СВІТУ, ЗАНЕСЕНИХ ДО ЗЕЛЕНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ

У сучасних умовах світової глобалізації та появи нових екологічних загроз для об'єктів рослинного світу, занесених до Зеленої книги України, зокрема та рослинного світу в цілому проблема застосування саме

цивільно-правової відповідальності та відшкодування шкоди, завданої цим найбільш вразливим та незахищеним об'єктам рослинного світу, набуває нового звучання, а у старих, які здавалося б, вивчені, відкриваються нові невивчені грані, а отже, вони потребують подальшого теоретичного осмислення та розвитку.

У цьому контексті зауважимо, що проблеми юридичної відповідальності в екологічному праві в цілому протягом тривалого часу, були досить актуальними, їм приділялася значна увага вчених. Так, у роботах науковців ґрунтовно розкривалися окремі проблеми, пов'язані із специфікою застосування юридичної відповідальності за вчинення екологічних правопорушень у сфері охорони рослинного світу. Наприклад, А. П. Гетьман під юридичною відповідальністю у сфері охорони рослинного світу розуміє такий стан суспільних відносин, для якого характерним є примусове (каральне) забезпечення правовими засобами виконання спеціальних вимог законодавства про рослинний світ або застосування до винних осіб компенсаційних заходів.

Однак на увагу дослідників здебільшого заслугоували питання адміністративної та кримінальної відповідальності, а проблеми застосування цивільно-правової відповідальності за правопорушення у вищезначеній сфері та її законодавчого забезпечення, не вивчалися взагалі, що певною мірою і зумовлює актуальність окреслених питань.

Особливістю цивільно-правової відповідальності є та обставина, що її призначення не покарання правопорушника, а відновлення (компенсація) суб'єктивного цивільного права потерпілої особи, а її специфічною ознакою можна вважати майновий характер. Із цього приводу, Л. М. Бранова та С. Є. Сиротенко зазначають, що «цивільно-правова відповідальність спрямована не безпосередньо на особистість правопорушника, а опосередковано, через його майнову сферу».

Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» (21 грудня 2010 р.) серед основних принципів національної екологічної політики називає невідворотність відповідальності за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища та пріоритетність вимоги «забруднювач навколишнього природного середовища та користувач природних ресурсів платять повну ціну». Отже, цивільно-правова відповідальність за порушення законодавства у сфері охорони об'єктів рослинного світу полягає в обов'язку особи компенсувати шкоду, завдану

внаслідок неправомірної поведінки довікллю в цілому та об'єктам рослинного світу.

Так, якщо правопорушника не можна зобов'язати відшкодувати шкоду в натурі, то на нього покладається відшкодування збитків у повному обсязі (компенсація збитків). При обрахуванні обсягу відшкодування варто брати до уваги: невикористані витрати матеріальних засобів і праці, що раніше були вкладені у об'єкт природно-заповідного фонду, у межах якого розміщуються об'єкти рослинного світу, занесені до Зеленої книги України; витрати на штучне відтворення типових рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, а також не отримані природокористувачем доходи (у разі спричинення шкоди типовим рослинним угрупованням).

Важливе значення в обрахуванні обсягу відшкодування мають спеціальні такси, використання яких зумовлено складністю обчислення витрат, викликаних знищенням або пошкодженням природних ресурсів, оскільки вони виконують компенсаційно-відновлювальні функції, не переслідуючи при цьому мети адміністративного стягнення. Подібні такси прийняті у сфері лісового, природно-заповідного законодавства та законодавства про тваринний світ.

Відомо, що негативні наслідки матеріального характеру є досить умовними, але таксова форма відшкодування шкоди на сучасному етапі розвитку законодавства є єдиною формою відшкодування екологічної шкоди. На практиці доволі складно обчислити у грошовому еквіваленті розмір заподіяної шкоди об'єктам природи, тим більше об'єктам рослинного світу, занесеним до Зеленої книги України, оскільки такі об'єкти є дуже вразливими та цінними. У законодавстві України, на жаль, такий спеціальний нормативний акт, згідно із яким було б встановлено механізм (еквівалент) обчислення шкоди, відсутній. Тому необхідним та пріоритетним, на наше переконання, є затвердження подібних такс для об'єктів рослинного світу, занесених до Зеленої книги України, причому розмір стягнення має залежати від категорії та цінності конкретного рослинного угруповання.

Таким чином, на сьогоднішній день існує нагальна необхідність у прийнятті та затвердженні нових нормативно-правових актів: спеціального Закону України «Про Зелену книгу України», окремі положення (або розділ), якого слід присвятити відповідальності за порушення законодавства в цій сфері, насамперед приділивши увагу загальним питанням

цивільно-правової відповідальності, та постанови Кабміну України «Про розмір компенсації за пошкодження або знищення рослинних об'єктів, занесених до Зеленої книги України».

Коваленко Сергій Миколайович
здобувач кафедри земельного та
аграрного права Національного
юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Сільськогосподарське виробництво як ніякий інший вид суспільного виробництва пов'язане з навколишнім природним середовищем, здійснюється безпосередньо в ньому та потужно впливає на стан екологічної рівноваги.

Надмірна концентрація екологічно небезпечних виробництв в Україні, застаріле та неефективне природоохоронне обладнання, що залишилося ще з радянських часів, недостатня кваліфікація кадрів, які здебільшого нездатні інтегрувати високоефективні сучасні технології вирощування сільськогосподарської продукції з екологічною безпекою виробництва, є одними із основних чинників екологічних проблем в державі.

Вбачається, що як технологічне, так і екологічне відставання розвитку вітчизняного сільськогосподарського виробництва від найбільш успішних у цій сфері країн світу може бути подолане, передусім, за рахунок якісно нових підходів у підготовці кадрів, заснованих на підвищенні ролі та значення екологічної освіти та виховання, що в усьому світі впродовж останніх років справедливо вважаються одними з найпотужніших важелів повороту людства від руйнівного споживацького способу життєдіяльності його до гармонійного, екологічно безпечного розвитку.

Сучасний висококваліфікований спеціаліст у сфері сільськогосподарського виробництва – це, перш за все, фахівець у галузі екологічно безпечних технологій виробництва.